

6. Масаева З.В. Психолого-педагогические особенности безопасности образовательного пространства в условиях постконфликтного региона: кандидатская диссертация / З.В. Масаева. – Ростов-на-Дону. – 2010. – 220 с.

7. Пашковский В.Э. Психические расстройства с религиозно-мистическими переживаниями: Краткое руководство для врачей / В.Э. Пашковский. – СПб.: Издательский дом СПбМАПО, 2007. – 144 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://narcom.ru/publ/info/849>

8. Психологическое воздействие: Механизмы, стратегии, возможности противодействия / Под ред. А.Л. Журавлева, Н.Д. Павловой. – М.: Изд-во «Институт психологии РАН», 2012. – 368с.

9. Петровский А.В., Кондратьев М.Ю. Христианская психология: за и против / А.В. Петровский, М.Ю. Кондратьев // Скепсис. – 2005. № 3–4. С. 153-157.

10. Старшенбаум Г.В. Религиозный фанатизм: описание, терапия / Г.В. Старшенбаум [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://psyfactor.org/lib/reladdict2.htm>

11. Франкл В. Основы логотерапии. Психотерапия и религия / В. Франкл // Пер. с нем. — СПб.: Речь, 2000. – 269 с.

12. Jung, C. G. (1938). Psychology and Religion The Terry Lectures. New Haven: Yale University Press. (contained in Psychology and Religion: West and East Collected Works Vol. 11 ISBN 0-691-09772-0).

13. Maslow A. Religions, Values and Peak-experiences, Columbus, Ohio: Ohio State University Press, 1964.

Даценко Т.О.,

аспірант Київського університету імені Бориса Грінченка

Україна, м. Київ

Страхи дітей, які дорослішають в умовах медіаспільства

Зміни у суспільному житті та довкіллі зачіпають насамперед не дорослих, а юних представників суспільства – молодь, підлітків і дітей. Це пов'язано з тим, що змінюється найближче оточення дитини, у першу чергу домашнє середовище. У домі ж зміни йдуть у бік придбання сім'єю все більшої кількості техніки, яка полегшує побут, а також розширює можливості для проведення дозвілля, у тому числі аудіо- та відеотехніки, комп'ютерів, ігрових приставок тощо. Будинок, де живе дитина (або діти), поступово стає так званим smart домом (тобто все “розумнішими” стають у ньому технічні пристрої, які полегшують господарям життя). Як змінюється життя дітей у такому будинку? Як вони взаємодіють зі своїм

найближчим оточенням? Як медіасередовище впливає на емоційну сферу наймолодших, зокрема чи активує воно у них нові різновиди страху?

Проблемі дитячих страхів, активованих медіа присвячені роботи Т. Байрона, В. Бондаровської, П. Вінтерхофф-Шпурка, О. Виноградної, Л. Найдьонової, Р. Пацлафа, О. Петрунько, А. Федорова, В. Чудінової та ін.

Сучасний світ вже неможливо уявити без медіа. Вони проникли в усі сфери людського життя і міцно там укорінилися. Виникають медіасуспільства, тобто суспільства з розвиненими аудіовізуальними медіа [3].

Батьки використовують інтернет або гаджети, щоб зайняти дитину, виконуючи роботу по дому, під час поїздки у громадському транспорті або знаходячись у черзі.

Медіа стрімко розвиваються, проте одним із найдоступнішим для дітей дошкільного віку, а отже і потенційно найнебезпечнішим залишається телебачення. Як зазначає О. Петрунько “аудіовізуальний формат, найбільш увідповіднений особливостям дитячого сприймання, і доступність телебачення й усіх його програм створюють сприятливі умови для надмірного захоплення ним і, отже, становлять окремий чинник ризику для дитячих аудиторій” [3, с. 311]. Батьки, як правило, не володіють культурою перегляду телепрограм. Не так багато сімей дошкільнят планують телеперегляд, тобто телевізор включається тільки тоді, коли йде передача, яку заздалегідь хотіли б подивитися. Діти сприймають телевізор як члена сім’ї, як фон. Абсолютно звичним є те, що діти їдять, грають і навіть засинають під звуки телевізора. Природно, що вся інформація, яка надходить з екрану, споживається дитиною і запам’ятовується усвідомлено або ж неусвідомлено. Таким чином навіть діти дошкільного віку мають доступ до будь-якої інформації, яка може травмувати психіку дитини, активувати наявні страхи або породити нові.

На думку О. Захарова дошкільному віку відповідають інстинктивні страхи, які виступають головним чином у вигляді тріади “темрява-самотність-замкнутий простір” [2]. Тобто зазначені О. Захаровим види страхів разом зі страхом лікарів, уколів і несподіваних різких звуків, покарання і тварин тощо є природними та притаманними у більшій або меншій мірі усім дітям. Сучасний дошкільник змушений долати нові види страхів, які спричинені фільмами з елементами жахів, агресії та насильства, персонажами комп’ютерних ігор, частими повідомленнями про вбивства та терористичні акти, війни, стихійні лиха, епідемії, якими перенасичений медіапростір. Споживання дитиною дошкільного віку вищезазначеної інформації може спричинити активацію непритаманних її віковому періоду страхів, справитися з якими самотужки дитина просто не зможе. Якщо додати ще й безвідповідальність дорослих, які часто залишають дітей сам-на-сам зі своїми страхами та переживанням, не

приділяючи їм особливої уваги, то ситуація може виявитися взагалі критичною. Такий негативний досвід переживань страху як правило позначається на психічному здоров'ї людини протягом усього життя.

Дорослі повинні усвідомлювати свою відповідальність за емоційне самопочуття своїх дітей, які зростають у медіасуспільстві, тобто здійснювати належний психологічний супровід дітей у процесі взаємодії з медіа.

У дошкільних закладах доцільним є перегляд мультфільмів, дитячих телепередач, різноманітних відеороликів з подальшим обговоренням. У ході бесіди слід спонукати дитину критично мислити (“Як ти думаєш?”, “Чому так сталося?”, “Що хотів показати герой?” тощо), а також необхідно відповідати на запитання дітей, допомогти їм зрозуміти побачене. Малюк має привчатися до “корисного” споживання медіапродукції.

Досвід показує, що періодичне використання ігрової медіапродукції, а саме дозоване використання педагогом розвиваючих ігор сприяє розвитку у дітей вольових якостей, привчає до “позитивних” ігор. Діти, знайомі з розвиваючими іграми, надають перевагу саме ним, а не “стрілялкам” і “бродилкам”. Колективна участь допомагає дитині уникнути небезпечного заиклення на комп'ютерній грі. Інтерактивна дошка дозволяє дошкільнику ніби побачити себе з боку, спостерігати за діями партнерів [1].

Проте педагоги не повинні обмежуватися лише заняттями з дітьми. Така робота має здійснюватися у тісній взаємодії з сім'єю. Доцільно планувати семінари, консультації, круглі столи за участю батьків з метою підвищення у них медіаграмотності та медіакультури (приблизна тематика: “Інтереси та потреби сучасної дитини”, “Вплив медіа на здоров'я дитини”, “Дитячі страхи, активовані медіа” тощо).

Сучасні діти зростають у медіасуспільствах, що відкриває їм доступ до необмеженого потоку інформації. Однак споживана дітьми інформація та медіапродукція не завжди відповідає віку, часто не є розвивальною, а й інколи чинить деструктивний вплив на дитячу психіку, активуючи різноманітні страхи.

Отже, щоб запобігти укоріненню страхів, активованих медіа слід підвищувати медіаграмотність і прищеплювати медіакультуру дітям з раннього віку як у сім'ї, так і у дошкільних закладах.

Література

1. Возможности информационных и коммуникационных технологий в дошкольном образовании: Аналитический обзор / Институт ЮНЕСКО по информационным технологиям в образовании. – М.: ЮНЕСКО, 2011. – 174 с.
2. Захаров А. Дневные и ночные страхи у детей. Серия “Психология ребенка” / А.И. Захаров. – СПб.: “Издательство СОЮЗ”, 2000. – 448 с.

3. Петрунько О. Діти і медіа : соціалізація в агресивному медіасередовищі / О.В. Петрунько : монографія. – 2-ге вид. – Ніжин : ТОВ “Видавництво “Аспект-Поліграф”, 2011. – 480 с.

Корнюх А.О.,

аспірант кафедри соціальної психології

Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Україна, м. Київ

Шлюбні наміри та ставлення до іноземного партнера: теоретичні аспекти

Трансформаційні процеси, що відбуваються у сучасному суспільстві, зумовлюють появу нових форм сім'ї, провокують загострення соціокультурних протиріч між традиційними та сучасними стереотипами шлюбних стосунків, що суттєвим чином впливає на ситуацію шлюбного вибору індивідів. Останніми роками індикатором трансформації шлюбного вибору в Україні стало збільшення частки укладених шлюбів з іноземним партнером. За прогнозами Держкомстату України на 2016 рік міжнаціональні шлюби в Україні досягнуть показника 275 сімей на кожну тисячу шлюбів [4].

Інтерес до вивчення міжнаціональних шлюбів має міждисциплінарний характер і характеризується специфікою предмета дослідження. Так, українські та російські соціологи (Антонов А.І., Волков А.Г., Галустян Ю.М., Гаспарян Ю.А., Голод С.І., Медіна Т.В., Корнєєва С.В., Носкова А.В., Сизоненко З.Л., Харчев А.Г.) розглядають даний феномен з точки зору процесів соціального відтворення суспільства. Зокрема підкреслюється, що міжнаціональні шлюби мають водночас негативні і позитивні соціальні наслідки, які впливають на процеси соціального відтворення. Негативність пов'язана із втратою частки трудових і людських ресурсів суспільства, з певним розмиванням культурної та національної спадщини, а позитивність визначається можливістю розширення шлюбного вибору для жінок (зокрема російських) і реалізації жіночого потенціалу. Водночас, російська дослідниця С.В. Корнєєва зазначає, що така можливість відбувається лише за умов інтеграції іноземних чоловіків у російське середовище [5].

Психологічний аналіз вивчення феномену міжнаціональних шлюбів здебільшого пов'язаний із виявленням характеру стосунків подружньої пари та її динаміки, оскільки вихідним моментом готовності людини до шлюбу та створення сім'ї виступає усвідомлення значимості сімейних стосунків, обов'язків перед шлюбним партнером, міри відповідальності за сім'ю та дітей, прийняття неминучих проблем у подружньому житті та обмеження особистої свободи. Очевидно, що всі ці характеристики мають